

بسی بالاتر و بیشتر از عهد عتیق و سخنان انبیای بنی اسرائیل می‌داند و می‌گوید: «این کلمات قصار، مشحون از هدفمندی بوده و دارای روح عشق و شیدایی خالص است. دقت در حیات و بالاترین ثقل فکری و عمیق‌ترین تجربیات بشر در امور انسانی را به دست می‌دهد».

از نظر او کلی، تعجبی ندارد که انسان در برابر هر یک از جمله‌های این کتاب بهت زده شود! سایمن او کلی در ۱۷۱۷ در شهر اکستر انگلستان به دنیا آمد و در رشته زبان عربی در دانشگاه کیمبریج تحصیل کرد. وی مدت‌های طولانی در کتابخانه بادلین - کتابخانه مرکزی دانشگاه آکسفورد - به مطالعات مخطوطات عربی پرداخت و در سال ۱۷۱۱ به سمت استادی دانشگاه کیمبریج در رشته مطالعات عربی برگزیده شد. او به سبب بدهکاری‌های مالی در ۱۷۱۷ زندانی و در ۱۷۱۸ آزاد شد، لیکن شرایط جسمی نامناسب منجر به فوت وی در ۱۷۲۰ شد.

از آثار او کلی می‌توان کتابهای مقدمه زبانهای شرقی (۱۷۰۶)، ترجمه تاریخ یهودیان معاصر اثر سیمون مودینا فرانسوی (۱۷۰۸)، تطور عقل انسانی در کتاب حئی بن یقطان اثر ابن طفیل (۱۷۰۸) و تاریخ شرقیان (جلد اول ۱۷۰۸ و جلد دوم ۱۷۱۸) و نیز گزیده‌ای از سخنان حضرت علی (علیه السلام) « (۱۷۱۷) را نام برد.

هر چند نویسنده مشهور لبنانی مقیم قاهره، آقای نجیب العقیقی در کتاب ارزشمند خود المستشرقون (جلد ۲، ص ۴۶) می‌گوید: «او کلی کتاب حاضر را از غررالحکم و دررالکلم آمدی گرفته»، لیکن خود او کلی در هیچ جای کتاب به نام متن دست‌نویس عربی که وی این کلمات و جمله‌های حضرت را از آن‌ها برگرفته است اشاره‌ای نکرده است.

منبع: فرهنگ زیارت، شماره ۱

۴ ترجمه منظوم هفده حدیث اخلاقی امیرالمؤمنین (علیه السلام) به شعر فارسی

[عبدالحسین طالعی]

مرتضی قلی خان شاملو (از دانشوران سده یازدهم) جنگ خود را به سال ۱۰۶۹ قمری گرد آورده و در حاشیه صفحه ششم، ترجمه منظوم هفده حدیث فارسی از امام امیرالمؤمنین (علیه السلام) می‌آورد. این جنگ به سال ۱۳۸۲ شمسی توسط دائرة المعارف بزرگ اسلامی به صورت عکسی چاپ شده و این یادداشت، از آن چاپ نقل می‌شود.

۱- עודک إلى الحق خیر من تمادیک فی الباطل

- بازگشت تو به سوی راستی   بهتر است از گشتنِ ناراستی
۲. علم المنافق فی لسانه، علم المؤمن فی عمله
دانش کفار در گفتار اوست   دانش مؤمن هم از کردار اوست
۳. علم بلا عمل کسبِ بلا ثمر   علم بلا عمل کفوس بلا وتر
بی عملی علمی درخت بی ثمر   بی عمل علمی کمان بی وتر
۴. عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل
دشمن عاقل نیازارد ترا   یاری جاهل بیازارد ترا
۵. لا ینفع عظم الجسد وطوله إذا کان القلب خاوياً
سود ندهد بر درازی فریبهی   سود ندهد چون که باشد دل تهی
۶. عاد علی نفسه مزین لها   سلوک المحالات وباطل الترهات
دشمن خود نفس آریان بود   حرف باطلشان چو تراران بود
۷. عزّ اللّیثم مذلة، عنوان العقل مداراة الناس
عزّ ناکس هست از خواری عقل   خلق را بنواز از یاری عقل
۸. عقوبة العقلاء التیوع، عقوبة الجهلاء التصريح
بازخواست عاقلان با دوستی ست   بازخواست جاهلان با دشمنی ست
۹. انْ اُخاک حقاً من غفر زلتک وسدّ خلتک
زدست دوست نرنجد به هیچ تقصیری   اگر برنجد و گوید که دوستم غلط است
۱۰. بالجود یود الرجل، بلین الجانب نافس النفوس
به بخشش مهتری یابند مردان   به نرمی انگس می گیرند جانان
۱۱. بحسن الاخلاق یطیب العیش، بکثرة الغضب یكون الطیش
به خوش خوبی است عیش زندگانی   زبده خوبی است طیش و خشمرازی
۱۲. بالحکمة یکشف غطاء الغضب، بوفور العقل یتوقّر الحلم
به حکمت می گشاید پرده علم   به بسیاری عقل از فر .... شود حلم
۱۳. بقدر الهمم تكون الهموم، بقدر الفتنة یتضاعف الغموم
به قدر همت هر کس بود هم   به قدر مایه افزون می شود غم
۱۴. بالتقوی یقطع حمة الخطایا، بالورع یکون التنزه من الدنایا

به تقوی قطع کن سوز خطایا   به پرهیز است پاکی از دنیا
 ۱۵. بالاحسان تملک القلوب، بالسخا تستر العیوب
 به احسان می توان تسخیر دل کرد   به بخشش ستر هر عیبی کند مرد
 ۱۶. بالتقوی قرب العصمة، بالعفو تنزل الرحمة
 به پاکی می شود نزدیک عصمت   به عفو و مغفرت تنزیل رحمت
 ۱۷. بالعقل صلاح کلّ أمر، بالجهل یتشار کلّ شرّ
 به دانش هست سازد برگ هر کار   به نادانی شود شر، جمله کار

علم علوی، روی دیگر سکه امامت

[عبدالحسین طالعی]

این نکته در جای خود بررسی شده که علم علوی، روی دیگر سکه امامت آن حضرت است. حکم عقل، رجوع به افضل و رها کردن مفضول است. بروز علم حضرتش آنچنان است که کسی را یارای انکار آن نیست. نگارنده سطور، مقاله‌ای تحت عنوان «گلچین حکمت علوی از مجمع الأقوال فی الحکم والامثال» نگاشت و در آن، بر اساس کتاب مجمع الأقوال والامثال نوشته احمد سیوری - دانشمند شافعی قرن هفتم - نشان داد که مجموع کلمات منقول از سه خلیفه اول و معاویه و مأمون و... در این کتاب، کمتر از ده جمله است، در حالی که از امیرالمؤمنین (علیه السلام) به تنهایی بیش از ۱۹۰ جمله در این کتاب آمده است. (هدیه بهارستان، یادنامه سید جلال الدین محدث ارموی، ص ۵۹۳ - ۶۱۷).

اینک به شاهدهی دیگر در این راستا دست یافتیم که در این سطور بدان می پردازم. دکتر حسین زُرُوق در کتاب امثال الخلفاء الراشدين وحکمهم (قاهره: دارالسلام، ۱۴۳۱/۲۰۱۰) یافته‌هایی دیگر در این جهت نشان می‌دهد. دکتر زُرُوق، در سال ۲۰۰۵، از دانشگاه سیّدی محمد بن عبدالله در شهر فاس (مراکش) دکترا گرفته و آثاری دارد، همچون: الخیل واللیل (دار البیضاء، ۱۹۹۶)؛ الاسلامیون (سه جلد، دارالبیضاء، ۲۰۰۰)؛ حریم (دارالمشکاه، ۲۰۰۲)؛ الحوار منهج حیاة (دارالسلام، ۲۰۰۲)؛ مفهوم الاصلاح وقضایاه (وزارت اوقاف قطر، ۲۰۰۸).

این کتاب، ۲۸۶ صفحه به قطع پالتویی دارد. منابع آن، همه از آثار کهن اهل تسنن است - به جز چند مورد انگشت شمار که از نهج البلاغه آورده، و در آن ۱۰۲۵ جمله کوتاه از چهار خلیفه